

Gids voor de werkplekbegeleider

Gids voor begeleiders van [masterstudenten](#) op opleidings- en stagescholen

Interfacultaire Lerarenopleidingen (ILO)

Universiteit van Amsterdam

DE ROUTE NAAR EERSTEGRAADS LERAAR

UVA.NL/LERAAR

Beste werkplekbegeleider,

Voor u ligt de informatiegids voor werkplekbegeleiders van leraren in opleiding van de Interfacultaire Lerarenopleidingen (ILO), Universiteit van Amsterdam. De komende maanden zal een van de studenten van de ILO onder uw begeleiding het praktijkgedeelte van de lerarenopleiding vervullen. Deze informatiegids is bedoeld om het opleidingsprogramma en de praktische procedures te verhelderen van **de eerstegraads masteropleiding**. De ILO biedt de eerstegraads lerarenopleiding aan voor 24 verschillende schoolvakken. Dit masterprogramma 'Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs' kan in voltijd en in deeltijd gevolgd worden. Deze informatiegids is ook bedoeld voor begeleiders van studenten die de tweejarige **master Educatie en Communicatie** volgen (zie pagina 11 en bijlage 1).

De ILO heeft [een website voor de scholen](#), met een sectie "Samen Opleiden" voor werkplekbegeleiders en schoolopleiders. De documenten die op deze website te vinden zijn worden in deze gids aangeduid met het laptop-symbool (zie links). Op die website vindt u tevens (een link naar) alle documenten waar in deze gids naar verwezen wordt, zoals informatiegidsen, formulieren en studiehandleidingen.

Naast de master biedt de ILO ook een educatieve minor/module aan, gericht op het behalen van een beperkte tweedegraads lesbevoegdheid (onderbouw havo/vwo en het gehele vmbo). Meer informatie over het opleidingsprogramma en de praktische procedures voor de educatieve minor/module staan genoemd in een aparte minorgids. Deze gids kunt u vinden op de zojuist genoemde [ILO-website voor de scholen](#).

Als u na het lezen van deze informatiegids nog vragen heeft, schroom dan niet om [contact op te nemen met de stagecoördinator van de ILO](#) of met de instituutsopleider van de UvA (zie bijlage 5).

We wensen u veel succes en plezier bij het begeleiden van een van onze studenten!

Met vriendelijke groet,
mede namens het hele opleidingsteam van de ILO,

Jacobijn Olthoff,
Opleidingsdirecteur Interfacultaire Lerarenopleidingen (ILO)

Inhoudsopgave

1. Wat zijn uw taken als werkplekbegeleider?	4
1.1 Taakomschrijving werkplekbegeleider.....	4
2. Samenwerking tussen de werkplekbegeleider en de ILO	5
2.1 Trainingen voor werkplekbegeleiders.....	5
3. Praktische zaken bij de begeleiding van de student	7
3.1 Kennismakingsgesprek met de student	7
3.2 Beschikbaarheid van de student op school.....	7
3.3 Bieden van voldoende praktijktaken	7
3.4 Begeleiding van de lessen	8
3.5 Ruimte bieden voor opdrachten	8
3.6 Doorverwijzen	8
4. Opbouw van het studieprogramma van de master LVHO	9
4.1 Het studieprogramma van de master LVHO	9
4.2 Het studieprogramma van de master Educatie en Communicatie.....	11
5. Onderwijspraktijk – de vakken en opdrachten op de UvA	13
5.1 De Onderwijspraktijkvakken	13
5.2 Inplannen en bespreken van opdrachten	14
6. Onderwijspraktijk – beoordeling	15
6.1 Systematische Lesobservatie.....	15
6.2 Praktijkbeoordeling – beoordelingsformat	15
Bijlage 1 – Studieprogramma master Leraar VHO	17
Bijlage 2 – De kennismaking tussen student en WPB	20
Bijlage 3 – Verschillende vormen van begeleiding	21
Bijlage 4 – Procedure voor tweede kans praktijk (stage)	24
Bijlage 5 – Opleidingsscholen & instituutopleiders	26
Bijlage 6 – Overzicht docenten & contactinformatie ILO	29

1. Wat zijn uw taken als werkplekbegeleider?

De werkplekbegeleider is de directe begeleider van de student bij het praktijkgedeelte van de Lerarenopleiding. Een werkplekbegeleider:

- is een ervaren vakdocent met minimaal twee jaar leservaring in de bovenbouw;
- is eerstegraads bevoegd in het betreffende vak;
- onderhoudt kennis en vaardigheden op het gebied van het eigen vak;
- is getraind in begeleidingsvaardigheden (of bereid om deel te nemen aan een training);
- stelt zich op de hoogte van de actuele stand van zaken in de lerarenopleiding die de student volgt (inhoudelijk, organisatorisch en over de rol van de werkplekbegeleider);
- onderhoudt contact met de ILO-vakdidacticus en participeert zo actief mogelijk in het netwerk van de vakdidacticus of vakdidactici.

Als werkplekbegeleider heeft u drie hoofdverantwoordelijkheden, namelijk:

- **faciliteren** dat de student in de gelegenheid wordt gesteld zelfstandig les te geven;
- de student bij het voorbereiden en uitvoeren van die lessen **begeleiden** en de lessen met de student voor en na bespreken;
- **adviseren over de beoordeling** van het praktijkdeel van de opleiding.

1.1 Taakomschrijving werkplekbegeleider

Hieronder staan in meer detail de taken opgenoemd van de werkplekbegeleider. De werkplekbegeleider:

- introduceert de student en maakt hem/haar wegwijs op school en in de sectie;
- biedt gelegenheid tot het observeren van lessen en het gezamenlijk nabespreken ervan;
- biedt gelegenheid tot zelfstandig lesgeven, in alle voor de opleiding relevante klassen;
- begeleidt de lesvoorbereiding van de student (eerst intensief en later meer op afstand);
- observeert lessen van de student en rapporteert hierover mondeling en schriftelijk;
- kent de bekwaamheidseisen die in de opleiding gehanteerd worden en kan daarop focussen bij de begeleiding van de student;
- draagt er zorg voor dat hij/zij tenminste eenmaal per week een face-to-face gesprek voert met de student om de vorderingen te bespreken;
- geeft de student ruimte om opdrachten in het kader van de opleiding uit te voeren;
- speelt een actieve rol bij bepaalde opdrachten (bijvoorbeeld door gerichte lesobservatie of een gesprek over een gemaakte opdracht);
- onderhoudt contact met de schoolopleider, de instituutopleider en de vakdidacticus (en eventueel andere ILO-opleiders) over de vorderingen van de student;
- adviseert de vakdidacticus van de ILO over het oordeel van het functioneren van de student in de praktijk (op basis van het beoordelingsformat).

Zie bijlage 3 voor een kort overzicht van vormen van begeleiding.

2. Samenwerking tussen de werkplekbegeleider en de ILO

De ILO kan geen leraren opleiden zonder partnerschap met scholen in het voortgezet onderwijs. Deze samenwerking is een centraal onderdeel van de opleiding: de student wordt door u begeleid op school, en op de UvA door de vakdidacticus, de onderwijskundige en verschillende vakdocenten. Door deze samenwerking wordt een rijke leeromgeving voor de student gecreëerd.

De ILO heeft voor elk schoolvak een vakdidacticus in dienst. In bijlage 6 kunt u nalezen wie dit is voor uw schoolvak. Daarnaast werken een aantal van de ILO-medewerkers als instituutsopleider op een opleidingsschool. Vanuit deze functie ondersteunen zij de samenwerking tussen de school en de ILO. Het overzicht van alle instituutsopleiders van de ILO vindt u in bijlage 5.

De samenwerking tussen de werkplekbegeleider en de ILO bestaat onder andere uit:

- De werkplekbegeleider onderhoudt contact met de vakdidacticus van de ILO over de vorderingen en, uiteindelijk, de beoordeling van de student. Op sommige scholen heeft ook de schoolopleider een adviserende rol in dit proces.
- De werkplekbegeleider is binnen de school het aanspreekpunt voor de vakdidacticus (of een andere ILO-opleider) als die bij de student op lesbezoek komt.
- De werkplekbegeleider meldt het tijdig aan de schoolopleider en de instituutsopleider van de ILO wanneer er problemen zijn, wanneer (b)lijkt dat de student niet kan voldoen aan de eisen die het praktijkdeel stelt (bijv. wat betreft rooster, vakkennis, taalbeheersing, etc.).

2.1 Trainingen voor werkplekbegeleiders

De ILO organiseert twee keer per jaar een tweedaagse training voor werkplekbegeleiders, gericht op begeleidingsvaardigheden. In deze training wordt aandacht besteed aan het programma van de ILO en de rol van de werkplekbegeleider hierin. Thema's als observeren, het voeren van begeleidingsgesprekken en het geven van leerbevorderende feedback komen aan de orde. Het programma is dynamisch van aard, er wordt rekening gehouden met de leerbehoeftes en wensen van de cursisten. In de training is er uitgebreid aandacht voor het uitwisselen van ervaringen van werkplekbegeleiders. Het eerstvolgende moment van de basistraining vindt u terug op onze [ILO-website voor de scholen](#) (onder 'professionalisering'). Mocht u meer willen weten over de training, of u zich hiervoor opgeven, neem dan contact op met de stagecoördinator via Stagebureau-lerarenopleiding-vu-uva@uva.nl.

Verdiepende themabijeenkomsten voor werkplekbegeleiders

Heeft u al veel ervaring met het begeleiden van studenten en wilt u uw begeleidingsvaardigheden naar een hoger niveau tillen? De ILO biedt een aantal verdiepende themabijeenkomsten aan, speciaal ontwikkeld om u als werkplekbegeleider te inspireren en te versterken. Thema's die in 2023-2024 op het programma staan, zijn onder andere begeleiden bij controversiële onderwerpen in de klas, vakdidactisch begeleiden en taalgericht vakonderwijs. Voor data en het complete overzicht kijkt u op onze [ILO-website voor de scholen](#) (onder 'professionalisering').

ILO-keuzevakken opengesteld voor leraren in het voortgezet onderwijs

Interesse in het volgen van een keuzevak van de ILO als nascholing? Dat kan! De vakken (met een omvang van 3 EC) zijn te volgen in de vorm van contractonderwijs. Op onze [ILO-website voor de](#)

[scholen](#) (onder 'professionalisering') kan je het volledige vakkenaanbod terugvinden.

3. Praktische zaken bij de begeleiding van de student

Als werkplekbegeleider is het belangrijk op de hoogte te zijn van een aantal praktische zaken rondom de onderwijspraktijk.

3.1 Kennismakingsgesprek met de student

Voordat de student begint aan de stage vindt er een kennismakingsmoment plaats. In bijlage 2 staan een aantal onderwerpen die in dit eerste gesprek aan de orde zouden kunnen komen. Vanuit de ILO vragen wij u in ieder geval om aandacht te besteden aan de wederzijdse verwachtingen rondom de begeleiding.

3.2 Beschikbaarheid van de student op school

De student en de school bepalen in overleg wanneer de student op school aanwezig is, mede afhankelijk van het lesrooster. Voor voltijdsstudenten geldt dat zij 2½ dag per week beschikbaar zijn voor werk voor school. Een deeltijdstudent is 1 à 2 dagen per week beschikbaar. Dit betekent overigens niet dat ze al deze dagdelen verplicht op school aanwezig moeten zijn. Studenten die in september starten hebben op donderdag college op de UvA, studenten die in februari starten hebben op dinsdag college op de UvA – op die dag kunnen zij dus niet aanwezig zijn op school.¹

Er is vaak een verschil tussen wanneer het collegejaar op de universiteit begint en eindigt, en wanneer het schooljaar op de stageschool begint en eindigt. Het hangt ook af van het startmoment van de student.

- **Septemberstart**, voltijd: de student begint met de stage zodra het schooljaar op de stageschool begint (dus eind augustus of begin september). De stage loopt door tot het einde van het schooljaar op de stageschool.
- **Februaristart**, voltijd: de student begint met de stage in de eerste volle week van februari. De stage loopt door tot en met de laatste week van januari het volgende jaar.
- **Voor deeltijders** geldt dat de stage doorloopt tot het equivalente stopmoment een half jaar (1,5-jarige deeltijd) of een heel jaar (2-jarige deeltijd) later dan voltijd.

Hierbij is het dus niet relevant wanneer de colleges op de universiteit plaatsvinden, de stage voegt zich naar het jaarrooster van de stageschool.

3.3 Bieden van voldoende praktijken

Een masterstudent besteedt tijdens zijn hele opleiding 840 uur aan de stage. Hiervan moet de student in totaal tenminste 100 klokuren (dus geen lessen) zelfstandig lesgeven, zo gelijkwaardig mogelijk verdeeld over de onderbouw en de bovenbouw (met als richtlijn in ieder geval 40 uur in de onderbouw en 50 uur in de bovenbouw van havo/vwo).² De overige 740 uur worden besteed aan school gerelateerde zaken, waarbij de student zo volledig als mogelijk is meedraait op school. Naast het observeren, nabespreken, voorbereiden en geven van lessen, het ontwerpen van toetsen en het verrichten van correctiewerk, kan de student betrokken worden bij schoolfeesten, excursies, werkweken, ouderavonden, individuele begeleiding van leerlingen, etc.

---

¹ Sommige studenten hebben een aangepast studieprogramma – overleg dit met uw student.

² Als uw schoolvak alleen in de bovenbouw gegeven wordt, dan vervalt deze richtlijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor bedrijfseconomie en maatschappijwetenschappen. Wel is het interessant en leerzaam om (indien gewenst) met de student te kijken of hij of zij toch ervaring in de onderbouw op kan doen (bijvoorbeeld bij een ander schoolvak).

Het is belangrijk dat een voltijdstudent aan het begin van de stage snel kan beginnen met lesgeven, omdat er voor Onderwijspraktijk A **al na 8 weken een eerste beoordelingsmoment** is! Het is uiteraard mogelijk dat een student in het begin minder uren les geeft en dat het aantal later oploopt. Hou samen met de student goed in de gaten dat de student gedurende de gehele stageperiode voldoende uren zelfstandig lesgeeft. Voor deeltijders geldt dat de stage iets geleidelijker van start kan gaan.

In de loop van de stage is het de bedoeling dat de student steeds meer verantwoordelijkheden krijgt op school. Zo moet de student meer uren zelfstandig³ lesgeven (ook in de bovenbouw) en krijgt de student de verantwoordelijkheid over eigen klassen. Als uw school vier rapportperiodes hanteert, dan is de derde periode het meest geschikt voor dit zelfstandige deel van de stage (rond maart/april/mei). Voor studenten die in februari aan de opleiding beginnen, is dit de periode rond september/oktober/november. Dit zijn richtlijnen voor voltijdstudenten, voor deeltijdstudenten kunnen deze stappen enkele maanden tot een jaar later genomen worden, afhankelijk van welke deeltijdvariant de student volgt.

3.4 Begeleiding van de lessen

Afhankelijk van de leservaring van de student begeleidt u de lessen gedurende de eerste maanden meer of minder intensief. Dit houdt in dat u in deze periode zoveel mogelijk lessen van de student bijwoont en voor- en nabesprekingen organiseert. Hoe lang en hoe frequent u dit doet, is een kwestie van onderling overleg, van de behoefte van de student en van uw inschatting van wat de student nodig heeft en wat op een bepaald moment voor klassen het meest wenselijk is. Ook als de student *zelfstandig* lesgeeft, blijft de werkplekbegeleider eindverantwoordelijk, en zal soms achterin de klas zitten om achteraf feedback te kunnen geven.

3.5 Ruimte bieden voor opdrachten

De student werkt gedurende de hele opleiding aan opdrachten die uitgevoerd worden in de praktijk. Dit zijn bijvoorbeeld opdrachten die gaan over het ontwerpen van lessen, of over het pedagogisch handelen van de student. Omdat de opdrachten gericht zijn op de praktijk en ook uitgevoerd worden in de praktijk, is het heel belangrijk dat de student u snel informeert en de uitvoer van deze opdrachten tijdig met u doorneemt. Ook het bespreken van de planning van de taken is belangrijk. We verwachten daarnaast van werkplekbegeleiders dat ze waar nodig, en in overeenstemming met de AVG, faciliteren dat studenten video-opnames kunnen maken in de les voor hun professionele ontwikkeling of voor educatieve doeleinden.

3.6 Doorverwijzen

Mocht u als werkplekbegeleider op enig moment het gevoel hebben dat de student meer ondersteuning nodig heeft, neem dan contact op met de vakdidacticus om de student door te verwijzen. Goed om te weten: de ILO heeft onder andere twee logopedistes in dienst die de student kunnen helpen bij het professioneel spreken (zowel voor juist stemgebruik als levendig leren spreken voor de klas). Ook heeft de ILO twee taalcoaches aangesteld die de student kunnen helpen bij de beheersing van het Nederlands.

---

³ Met zelfstandig lesgeven wordt bedoeld dat de student verantwoordelijk is voor een les of serie lessen, inclusief het maken van de toets, het geven van cijfers en het bijwonen van rapportvergaderingen en ouderavonden. Dit vindt nog steeds plaats onder begeleiding en eindverantwoordelijkheid van de werkplekbegeleider.

4. Opbouw van het studieprogramma van de master LVHO

De eerstegraads lerarenopleiding duurt voor voltijdstudenten een jaar, en voor deeltijdstudenten anderhalf tot twee jaar. Tijdens deze periode volgt de student één dag in de week college op de UvA (op dinsdag of op donderdag).

4.1 Het studieprogramma van de master LVHO

Het studieprogramma van de master LVHO bestaat uit negen vakken. Voltijdstudenten en deeltijdstudenten volgen dezelfde vakken, deeltijdstudenten volgen de vakken echter verspreid over drie of vier semesters in plaats van over twee. In de volgende tekst wordt uitgegaan van de twee semesters voor voltijdstudenten. Het deeltijdprogramma kunt u nalezen in bijlage 1.

Master semester 1 – Lesgeven aan een groep en de leerling en het leren centraal

Tijdens het eerste semester volgt de student colleges voor drie vakken, naast het vak Onderwijspraktijk A en B:

- Pedagogiek en Algemene Didactiek A
- Pedagogiek en Algemene Didactiek B
- Vakdidactiek 1

Deze vakken worden achter elkaar op dezelfde dag gegeven, waarbij er een thematische samenhang bestaat tussen de colleges.

Blok 1 (8 weken)	Blok 2 (8 weken)	Blok 3 (4 weken)
Pedagogiek en Algemene Didactiek A (3 EC)	Pedagogiek en Algemene Didactiek B (3 EC)	
Vakdidactiek 1 (9 EC)		
Onderwijspraktijk A (6 EC)	Onderwijspraktijk B (9 EC)	

Pedagogiek en Algemene Didactiek A (PAD A)

De student werkt in dit vak aan de ontwikkeling van beroepsvaardigheden die nodig zijn om aan een groep leerlingen les te kunnen geven. Het gaat enerzijds om ontwerpvaardigheden (organiseren van een efficiënte les en het kunnen geven van een heldere, gestructureerde instructie) en anderzijds om het omgaan met een groep (scheppen van een veilige, stimulerende omgeving voor de leerlingen, zodat zij (vak)kennis, -vaardigheden en houdingen kunnen verwerven en toepassen). Daarnaast leert de student te reflecteren op zijn/haar didactisch en pedagogisch handelen en dat handelen theoretisch te onderbouwen. Tijdens het vak maakt de student drie opdrachten waarin lessen geobserveerd en geanalyseerd worden. Daarvoor herontwerpt de student observatieschema's aan de hand van inzichten uit de literatuur en eigen behoeften voor de lespraktijk en leren. In de eerste opdracht (lesweek 1-2 ILO) observeert de student een les van de WPB en in de tweede opdracht (lesweek 3-4 ILO) volgt de student één klas bij drie verschillende collega's. In de derde opdracht observeert de student een eigen les, door middel van een video-opname (lesweek 5-6 ILO).

- We willen u, als **werkplekbegeleider** vragen om te faciliteren dat de student de ruimte krijgt om verschillende lessen te observeren bij u en bij uw collega's en eenmalig een lesopname van een eigen les te kunnen maken.

Pedagogiek en Algemene Didactiek B (PAD B)

In Pedagogiek en Algemene Didactiek B verdiept en verbreedt de student zijn/haar didactisch en pedagogisch handelen. Er is veel aandacht voor het leren en de leerling. Aan bod komen theorieën over leerprocessen, leerproblemen, motivatie, identiteitsontwikkeling, sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van adolescenten en diversiteit. Ook reflecteert de student op de toepassing van deze theorieën in de praktijk. Als afronding wordt er een kennisbasistoets over de literatuur gemaakt.

Vakdidactiek 1 (VD1)

Het vak Vakdidactiek 1 is een eerste grondige kennismaking met de concepten en vaardigheden binnen het eigen schoolvak. De student leert de vakinhoud te vertalen naar de vakdidactiek door concepten, vaardigheden en didactische principes behorend bij het eigen schoolvak in te zetten. De student krijgt meer zicht op de kennis en vaardigheden die in het schoolvak centraal staan. Daarnaast vindt een vakspecifieke vertaling plaats van de onderwijskundige en pedagogische aspecten die in Pedagogiek en Algemene Didactiek A en Pedagogiek en Algemene Didactiek B aan de orde komen. In de eerste acht weken van Vakdidactiek 1 staat de vakdocent zelf centraal en worden de vakdidactische kennis en gereedschappen aangereikt om een goede start voor de klas te maken. De student maakt een eerste Lesontwerp.

→ We willen u, als **werkplekbegeleider** vragen om met de student te bespreken welk lesonderwerp geschikt is voor een Lesontwerp en wanneer de student deze les in de praktijk kan uitvoeren. Na de uitvoering van de les kunt u de les met de student nabespreken.

In het tweede deel van het vak komt de (individuele) leerling meer in beeld, door thema's als motivatie, leerproblemen en diversiteit in de klas te behandelen. Als afronding van het vak past de student de inzichten uit de literatuur toe in het ontwerp van een samenhangende reeks van twee lessen ('Lesontwerp 2') en maakt de student een kennisbasistoets over de literatuur.

→ We willen u, als **werkplekbegeleider** vragen om te faciliteren dat de student de twee lessen kan ontwerpen en in de praktijk kan uitvoeren.

Professioneel Spreken

Tijdens het eerste semester volgt de student ook een workshop 'Professioneel Spreken'. Bij dit onderdeel krijgt de student les van een logopediste, om de student te helpen bij het gebruik van de stem en bij levendig spreekgedrag voor de klas. Als u vanuit uw ervaring en rol als werkplekbegeleider denkt dat de student extra begeleiding nodig heeft bij het leren professioneel te spreken, dan kunt u dit doorgeven aan de vakdidacticus.

Master semester 2 – Ontwerpen van effectief onderwijs

De vakken in het tweede semester geven verdere ondersteuning bij en verdieping aan het ontwerpen van effectief onderwijs. De student volgt colleges voor drie vakken (naast Onderwijspraktijk C):

- een pedagogisch keuzevak
- Vakdidactiek 2
- Educatief Ontwerpen

Blok 4 (8 weken)	Blok 5 (8 weken)	Blok 6 (4 weken)
Pedagogisch keuzevak (3 EC)	Vakdidactiek 2 (3 EC)	
Educatief Ontwerpen (9 EC)		
Onderwijspraktijk C (15 EC)		

Pedagogisch keuzevak

De student kiest in semester 2 één pedagogisch keuzevak. Het aanbod van de keuzevakken kan per studiejaar verschillen. Het actuele aanbod vindt u op onze [ILO-website voor de scholen](#) (onder 'curriculum van de ILO').

Vakdidactiek 2 (VD2)

Bij Vakdidactiek 2 werken studenten aan de didactiek van hogere denk- en docentvaardigheden, zoals het stimuleren van hogere denkvaardigheden bij leerlingen, het aanleren van vakspecifieke leerstrategieën, het geven van interactieve instructie of het zorgen voor variatie en een gedifferentieerd aanbod van de lesstof.

Educatief Ontwerpen (EO)

Bij het vak Educatief Ontwerpen werkt de student aan het ontwerp voor een lessenserie of lesmateriaal, vanuit een behoefte of vraag uit de praktijk. Studenten leren op een systematische manier onderwijsleerprocessen binnen het eigen schoolvak te analyseren, ontwerpen en evalueren. Hierbij maken ze gebruik van vakdidactische en onderwijskundige theorie en onderwijswetenschappelijke methoden van onderzoek. Studenten zoeken een antwoord op een vakdidactische praktijkvraag waarbij optimalisering van het leren van leerlingen centraal staat. Studenten kunnen kiezen uit drie varianten van educatief ontwerpen: het ontwikkelen en valideren van een prototype, het iteratief verbeteren van een onderwijsleeractiviteit, of een effectonderzoek.

- We willen u, als **werkplekbegeleider** vragen om met de student mee te denken over een geschikte ontwerpvrage, zodat er (waar mogelijk) aansluiting is met schoolontwikkeling of vraagstukken binnen de vaksectie. Daarnaast vragen we uw betrokkenheid door het geven van feedback op het lesontwerp. We willen u ook vragen de uitvoering en evaluatie van het onderzoek te faciliteren. Bijvoorbeeld door deel te nemen aan een interview of focusgroep (hiervoor kunnen ook collega's gevraagd worden) en/of ruimte te bieden voor uitvoering van het ontwerp.

4.2 Het studieprogramma van de master Educatie en Communicatie

Naast de reguliere master biedt de Universiteit van Amsterdam voor de schoolvakken Nederlands, Engels, Duits, Frans en Geschiedenis een tweejarige educatieve master aan. In dit programma zijn de master op het gebied van het schoolvak en de universitaire lerarenopleiding met elkaar gecombineerd.

Inhoudelijk is het programma qua educatieve vakken vrijwel gelijk aan het eenjarige programma van de master LVHO. Een verschil tussen beide programma's is dat de studenten van de master Educatie en Communicatie altijd in februari beginnen aan hun stage, en in plaats van één jaar nu anderhalf jaar

stage lopen. Het eerste half jaar van de stage is qua intensiteit en eisen gelijk aan die van reguliere eerstegraads ILO-masterstudenten (2,5 dag per week). Het tweede deel van de stage is verspreid over één jaar en is dus minder intensief (1 a 1,5 dag per week). Voor dit tweede deel kan de student indien gewenst aan een nieuwe school gekoppeld worden, waardoor de student met verschillende schoolsystemen in aanraking kan komen.

Het volledige studieprogramma vindt u in bijlage 1. Als uw student dit tweejarige programma volgt, zal dit duidelijk gemeld worden door de stagecoördinator.

5. Onderwijspraktijk – de vakken en opdrachten op de UvA

Parallel aan de vakken waarvoor de student college volgt op de UvA, loopt het onderdeel Onderwijspraktijk (de 'stage'). De Onderwijspraktijk is opgedeeld in drie vakken, namelijk Onderwijspraktijk A, B en C. De drie vakken zijn verdeeld over één studiejaar voor voltijdstudenten en over anderhalf/twee studiejaar voor deeltijdstudenten en studenten die de master Educatie en Communicatie volgen. De Onderwijspraktijk is gericht op de groei van het professioneel handelen en de professionele ontwikkeling van de leraar in opleiding:

- Het professioneel handelen ontwikkelt de student door de activiteiten in klas en op school, die de student eerst onder uw leiding voorbereidt, uitvoert en evalueert en later zelfstandig zal uitvoeren.
- De professionele ontwikkeling wordt mede aan de hand van opdrachten, intervisie en reflecties gestuurd vanuit de opleiding.

5.1 De Onderwijspraktijkvakken

Onderwijspraktijk A (OP A)

Onderwijspraktijk A heeft vooral een oriënterende functie. De student oriënteert zich op het beroep van leraar en maakt een start met het lesgeven aan leerlingen. De student observeert lessen (bij verschillende docenten) en verzorgt zelf een aantal (delen van) lessen. Het accent ligt hierbij op het vormgeven van lessen, op de communicatie met leerlingen en op het klassenmanagement. Het vak wordt afgesloten met:

- Praktijkbeoordeling – door de vakdidacticus op advies van de **werkplekbegeleider**
- Systematische Lesobservatie – door de **werkplekbegeleider**
- Verslag OP A (een visie op het beroep van leraar en een zelfanalyse) – door de student

Onderwijspraktijk B (OP B)

In Onderwijspraktijk B gaat de student steeds meer zelfstandig lesgeven en krijgt steeds meer verantwoordelijkheid voor één of meer klassen. De thema's die in deze periode tijdens de colleges aan bod komen zijn onder andere gericht op het leren van leerlingen en verschillen tussen leerlingen en sluiten daarmee aan op de onderwijspraktijk. De student maakt een aantal opdrachten (waaronder de vragenlijst Interpersoonlijk Leraarsgedrag / Roos van Leary), waarmee teruggeblikt wordt op de doorgemaakte ontwikkeling. Het vak wordt afgesloten met:

- Praktijkbeoordeling – door de vakdidacticus op advies van de **werkplekbegeleider**
- Systematische Lesobservatie – door de **werkplekbegeleider**
- Verslag OP B – door de student
- Lesbezoekverslag: verslag van het lesbezoek van een opleider van de ILO (meestal de vakdidacticus) en de reflectie van student daarop

Onderwijspraktijk C (OP C)

Tijdens het laatste deel van de studie volgt de student Onderwijspraktijk C. De student geeft nu zelfstandig les en heeft de verantwoordelijkheid voor één of meer klassen. De student volgt hierbij sectievergaderingen, rapportvergaderingen en andere bijeenkomsten, alsof hij de verantwoordelijkheid over de klas(sen) heeft. Daarnaast maakt de student een aantal opdrachten, waaronder een zelfevaluatie en een vragenlijst Interpersoonlijk Leraarsgedrag / Roos van Leary, waarmee teruggeblikt wordt op de doorgemaakte ontwikkeling. Het vak wordt afgesloten met:

- Praktijkbeoordeling – door de vakdidacticus op advies van de **werkplekbegeleider**
- Systematische Lesobservatie – door de **werkplekbegeleider**
- Verslag OP C – door de student
- Lesbezoekverslag (van het lesbezoek van een opleider van de ILO (meestal de vakdidacticus)) – door een opleider van de ILO
- Intervisieverslag (na het intervisietraject, zie hieronder) – door de student

Intervisie

Parallel aan de stage volgt de student een intervisietraject. Tijdens dit onderdeel leert de student op systematische wijze reflecteren op zijn/haar rol als leraar, met als doel de eigen lessen te analyseren, te evalueren en daaruit lering te trekken ten aanzien van het handelen voor de klas. Intervisie bestaat uit een doorlopend traject, verspreid over de hele stageperiode. Er zijn tien intervisie-bijeenkomsten, deels begeleid en deels onbegeleid (georganiseerd door de studenten zelf). Soms vindt dit intervisietraject op school plaats (opleidingsscholen bieden vaak zelf een intervisietraject aan). Studenten die stagelopen op een niet-opleidingsschool volgen sowieso intervisie op de ILO.

Als u in meer detail wilt weten wat er wordt behandeld bij intervisie, lees dan de studiehandleiding voor intervisie.

5.2 Inplannen en bespreken van opdrachten

Voor alle opdrachten van de Onderwijspraktijk geldt dat deze tot doel hebben dat de student gericht aan de eigen professionele en persoonlijke ontwikkeling werkt, en dit ook zichtbaar maakt – voor de begeleiders op de ILO, maar ook voor u als werkplekbegeleider. Het is zinvol als de inhoud van de opdrachten niet alleen op de UvA besproken worden, maar ook regelmatig onderwerp van gesprek is tussen de student en werkplekbegeleider (in sommige opdrachten wordt hier ook expliciet om gevraagd). Ook is belangrijk dat student en werkplekbegeleider activiteiten die aan de opdrachten vastzitten tijdig inplannen.

Meer informatie over de opdrachten is te vinden in de studiehandleidingen voor Onderwijspraktijk A, B en C.

6. Onderwijspraktijk – beoordeling

De vakdidacticus van de student is examinerator van de vakken Onderwijspraktijk A, B en C. Na overleg met de werkplekbegeleider bepaalt hij/zij de eindcijfers voor de stage. Omdat u als werkplekbegeleider het meeste zicht heeft op de ontwikkeling van de student tot volwaardige leraar, heeft u ook een belangrijke rol bij de beoordeling van de onderwijspraktijk van de student. Tijdens de gehele opleiding vragen we u drie keer om het beoordelingsformat in te vullen en daarbij een advies/voorstel voor een cijfer te geven. Daarnaast vragen we u om drie keer een systematische lesobservatie in te vullen.

6.1 Systematische Lesobservatie

Gedurende de stage voert de werkplekbegeleider drie keer een systematische lesobservatie uit. Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van observatieformulieren die te vinden zijn op de ILO-website voor de scholen: <http://www.ilo-voor-scholen.nl/>, of van een op de eigen school gehanteerd observatieformulier. Dit onderdeel is formatief bedoeld, maar het lesobservatieformulier moet wel door de student ingeleverd worden bij de opleiding – op die manier wordt bijgehouden of deze lesobservatie uitgevoerd is.

6.2 Praktijkbeoordeling – beoordelingsformat

Om het advies te geven voor de beoordeling van de onderwijspraktijk van de student willen we u vragen gebruik te maken van het beoordelingsformat van de ILO. De student zal u hiervoor van het meest recente beoordelingsformulier voorzien. U kunt dit formulier tevens vinden op de ILO-website: <http://www.ilo-voor-scholen.nl/>.

Het beoordelingsformat bestaat uit de drie bekwaamheidsgebieden en de overkoepelende categorie ‘professioneel handelen’. De werkplekbegeleider geeft bij ieder onderdeel aan welk niveau op *dat moment* het meest van toepassing is. Er worden vier niveaus onderscheiden, waarbij niveau 3 het niveau van een startbekwame docent beschrijft. Dit niveau zou een student aan het einde van de opleiding moeten kunnen laten zien (bij Onderwijspraktijk C). Het beoordelingsformat is gedurende de hele opleiding dezelfde. Bij Onderwijspraktijk A worden de grijs/groen gearceerde criteria nog niet meegenomen in de beoordeling.

In het aanvullende woordrapport beschrijft u de voortgang van de student. Het ingevulde format wordt met de student besproken (zonder dat het voorgestelde cijfer al wordt gedeeld). Daarnaast moet ook een overzicht gegeven worden van het aantal lessen dat de student heeft gegeven. De vakdidacticus stelt vervolgens het cijfer vast, op basis van het advies van u als de werkplekbegeleider. Hierover heeft de vakdidacticus van de ILO, als dat nodig is, nog overleg met u.

De vakken Onderwijspraktijk A en B zijn ingangseisen voor andere studieonderdelen van de master. Daarom is het belangrijk dat de student binnen een vooraf gestelde termijn wordt beoordeeld en dat de resultaten worden geregistreerd door de onderwijsadministratie. Als dit niet gebeurt, kan de student niet starten met een volgend studieonderdeel en kan hij of zij studievertraging oplopen.

6.2.1 Een onvoldoende voor de praktijk

De cijfers voor de praktijkbeoordelingen zijn summatief. Het zijn belangrijke cijfers die bepalend zijn voor het verloop van de studie van de student: als de student een onvoldoende behaalt voor het praktijkonderdeel, dan krijgt de student maximaal één herkansing. De student mag zijn of haar stage dus éénmaal overnieuw doen. Dit wordt een ‘tweede kans’-stage genoemd. Als de student vervolgens nogmaals een onvoldoende haalt voor het praktijkgedeelte, dan moet de student stoppen met de

opleiding. Het is dus belangrijk dat u altijd een adviescijfer invult voor de praktijkbeoordeling, en onderbouwt hoe u bent gekomen tot uw advies.

In bijlage 4 is de procedure beschreven van de 'tweede kans'-stage. De herkansing voor een stage moet altijd aangevraagd worden door de student bij de Examencommissie van de ILO. Meer informatie over de Examencommissie kunt u vinden op: [Examencommissie - Studentensite Interfacultaire Lerarenopleidingen \(ILO\) - Universiteit van Amsterdam \(uva.nl\)](https://www.uva.nl/onderwijs/interfacultaire-lerarenopleidingen/examencommissie).

Nog niet voldoende

Het kan voorkomen dat u bij het eerste inlevermoment het functioneren van de student in het praktijkdeel van de opleiding als 'nog niet voldoende' beoordeelt, maar u de komende weken wel potentieel ziet om tot een voldoende te komen. Het geven van een onvoldoende leidt, zoals hierboven uitgewerkt, echter meteen tot flinke consequenties voor de student. In dit geval kan er gebruik worden gemaakt van het tweede inlevermoment voor het geven van een cijfer (4-6 weken later). Tijdens deze periode kunt u kijken of u het praktijkdeel met een voldoende of met een onvoldoende beoordeelt. Deze regel geldt voor de vakken Onderwijspraktijk A en B, maar niet voor Onderwijspraktijk C. Als dit speelt, wilt u dan sowieso contact opnemen met de vakdidacticus van de student om dit te bespreken?

Twijfel over de voortgang van de student

Het kan voorkomen dat u, of een andere opleider, twijfels heeft over de voortgang van de student. Neem dan contact op met de vakdidacticus van de student. Ook kunt u contact opnemen met de schoolopleider en/of met de instituutopleider om te overleggen.

Als de student, om welke reden dan ook (tijdelijk) stopt met de stage, of overstapt naar een andere opleidingsschool, dan dient de werkplekbegeleider (eventueel in samenspraak met de schoolopleider) hier een toelichting op te schrijven, zodat er een goede overdracht plaats kan vinden.

6.2.2 Belangenverstrengeling bij de beoordeling

De beoordeling van de student voor de studie mag niet interfereren met een eventuele beoordeling van de student als collega in datzelfde jaar, bijvoorbeeld vanwege het verkrijgen dan wel voortzetten van een aanstelling op de school. Hiervoor hanteert de school een ander beoordelingstraject dat buiten de verantwoordelijkheid van de ILO valt. Indien u in verband met deze taak op problemen stuit met uw student, neemt u dan direct contact op met de vakdidacticus, de schoolopleider en de instituutopleider of de ILO-ambassadeur (in het geval van een niet-opleidingsschool). Samen beziet u dan wat er het beste kan gebeuren. Indien nodig kan ook overleg plaatsvinden met andere opleiders.

Bijlage 1 – Studieprogramma master Leraar VHO

Master Leraar VHO – Voltijd (1 jaar)

Studieschema voltijd master Leraar VHO – semester 1 (voorjaar en najaar)

Blok 1 (8 weken)	Blok 2 (8 weken)	Blok 3 (4 weken)
Pedagogiek en Algemene Didactiek A (3 EC)	Pedagogiek en Algemene Didactiek B (3 EC)	
Vakdidactiek 1 (9 EC)		
Onderwijspraktijk A (6 EC)	Onderwijspraktijk B (9 EC)	

Studieschema voltijd master Leraar VHO – semester 2 (voorjaar en najaar)

Blok 1 (8 weken)	Blok 2 (8 weken)	Blok 3 (4 weken)
Pedagogisch keuzevak (3 EC)	Vakdidactiek 2 (3 EC)	
Educatief Ontwerpen (9 EC)		
Onderwijspraktijk C (15 EC)		

Master Leraar VHO – Deeltijd (1,5 jaar)

Studieschema deeltijd master Leraar VHO – semester 1 (voorjaar en najaar)

Blok 1 (8 weken)	Blok 2 (8 weken)	Blok 3 (4 weken)
Pedagogiek en Algemene Didactiek A (3 EC)	Pedagogiek en Algemene Didactiek B (3 EC)	
Vakdidactiek 1a (6 EC)		
Onderwijspraktijk A (6 EC)	Onderwijspraktijk B (start)	

Studieschema deeltijd master Leraar VHO – semester 2 (voorjaar en najaar)

Blok 1 (8 weken)	Blok 2 (8 weken)	Blok 3 (4 weken)
Pedagogisch keuzevak (3 EC)		
Vakdidactiek 1b (3 EC)	Vakdidactiek 2 (3 EC)	
Onderwijspraktijk B (9 EC)	Onderwijspraktijk C (start)	

Studieschema deeltijd master Leraar VHO – semester 3 (voorjaar en najaar)

Blok 1 (8 weken)	Blok 2 (8 weken)	Blok 3 (4 weken)
Educatief Ontwerpen (9 EC)		
Onderwijspraktijk C (15 EC)		

Master Leraar VHO – Deeltijd (2 jaar)**Studieschema deeltijd master Leraar VHO – semester 1 (voorjaar en najaar)**

Blok 1	Blok 2	Blok 3
Vakdidactiek 1 (9 EC) ⁴		
Onderwijspraktijk A (6 EC)		

Studieschema deeltijd master Leraar VHO – semester 2 (voorjaar en najaar)

Blok 1	Blok 2	Blok 3
Pedagogiek en Algemene Didactiek A (3 EC) ⁴	Pedagogiek en Algemene Didactiek B (3 EC) ⁴	
Onderwijspraktijk B (9 EC)		

Studieschema deeltijd master Leraar VHO – semester 3 (voorjaar en najaar)

Blok 1	Blok 2	Blok 3
Pedagogisch keuzevak (3 EC)	Vakdidactiek 2 (3 EC)	
Onderwijspraktijk C (<i>start</i>)		

Studieschema deeltijd master Leraar VHO – semester 4 (voorjaar en najaar)

Blok 1	Blok 2	Blok 3
Educatief Ontwerpen (9 EC)		
Onderwijspraktijk C (15 EC)		

---

⁴ De student mag kiezen of hij of zij begint met Vakdidactiek 1 of met Pedagogiek en Algemene Didactiek A en B. Studenten voor de schoolvakken die niet ook in februari starten bij de ILO, moeten in september Vakdidactiek 1 volgen.

Studieprogramma master Educatie en Communicatie

Tweejarig studieprogramma voor de schoolvakken Nederlands, Engels, Duits, Frans en Geschiedenis

Studieschema Educatieve Master – semester 1

Blok 1	Blok 2	Blok 3
Vak van vakmaster FGw (6 EC)	Vak van vakmaster FGw (6 EC)	FGw: Het schoolvak: onderzoek en praktijk (6 EC)
Vak van vakmaster FGw (6 EC)	Vak van vakmaster FGw (6 EC)	

Studieschema Educatieve Master – semester 2

Blok 4	Blok 5	Blok 6
ILO: Pedagogiek en Algemene Didactiek A (3 EC)	ILO: Pedagogiek en Algemene Didactiek B (3 EC)	
ILO: Vakdidactiek 1 (9 EC)		
ILO: Onderwijspraktijk A (6 EC)	ILO: Onderwijspraktijk B (9 EC)	

Studieschema Educatieve Master – semester 3

Blok 1	Blok 2	Blok 3
Keuzeruimte / Vakken van vakmaster FGw (12 EC)		FGw: Methoden van onderzoek (6 EC)
FGw/ILO: Start met Methoden van Onderzoek	ILO: Vakdidactiek 2 (3 EC)	
ILO: Start met Onderwijspraktijk C		

Studieschema Educatieve Master – semester 4

Blok 4	Blok 5	Blok 6
ILO: Pedagogisch keuzevak (3 EC)		
FGw/ILO: Afstudeertraject (21 EC)		
ILO: Onderwijspraktijk C (15 EC)		

Bijlage 2 – De kennismaking tussen student en WPB

Voordat de student bij u komt stagelopen, is er een kennismakingsmoment. Hieronder staan een aantal onderwerpen die in dit eerste gesprek aan de orde kunnen komen. Vanuit de ILO vragen wij u in ieder geval om aandacht te besteden aan de wederzijdse verwachtingen rondom de begeleiding.

Manier van begeleiding

- Welke begeleiding verwacht de student van de werkplekbegeleider? Denk bijvoorbeeld aan de mate van sturing / de mate van vrijheid.
- Welke begeleiding bent u als werkplekbegeleider gewend te geven? Wat kenmerkt uw manier van begeleiding?

Verantwoordelijkheden

- Welke verantwoordelijkheid kan en wil de beginnende student dragen? Kan de student meteen zelfstandig voor een klas? Of kijkt de student liever eerst een paar weken mee, waarna de lessen beetje bij beetje overgenomen worden?
- Welke verantwoordelijkheden geeft u als werkplekbegeleider makkelijk uit handen? En welke juist niet?

Ondersteuning & feedback

- In welke vorm en hoe vaak geeft u de student feedback? Vindt de student het prettig om op een vast moment af te spreken? En hoe past dit in uw eigen agenda?
- Als de student feedback nodig heeft, bijvoorbeeld op een lesplan, wanneer moet de student dit dan uiterlijk naar u opsturen zodat u nog de tijd heeft om hier feedback op te geven?

Rol van de werkplekbegeleider tijdens het observeren van de student

- Wat vindt de student prettig? Liever een werkplekbegeleider die tijdens de les ingrijpt, af en toe inspringt, en/of het soms even overneemt? Of hoort de student liever achteraf wat er voor verbetering vatbaar is?
- Wat vind u als werkplekbegeleider prettig? Als u achter in de klas zit en u merkt dat de student de stof niet beheerst, niet opmerkt dat leerlingen de regels overtreden of als de student een blunder maakt – wat is dan uw neiging?

Manieren om de school te leren kennen

- Hoe leert de student andere docenten kennen? Welke activiteiten lenen zich hier goed voor?
- Hoe krijgt de student zicht op de school en wat zich daar afspeelt (buiten de lessen die door de student worden geobserveerd en gegeven)? Welke rol kunt u hierbij spelen?

Wensen en verwachtingen veranderen meestal in de loop van het opleidingstraject, deels ook omdat die wensen en verwachtingen samenhangen met de hoeveelheid ervaring van de student. Het is daarom aan te raden om na een aantal maanden na te gaan of de verwachtingen over en weer nog kloppen. Misschien wil de student inmiddels meer vrijheid en kan hij of zij meer verantwoordelijkheden aan. Misschien verwacht u als werkplekbegeleider inmiddels meer zelfstandigheid van de student.

Bijlage 3 – Verschillende vormen van begeleiding

Deze bijlage gaat over het vormgeven van verschillende vormen van begeleiding, namelijk feedback op de les van uw student direct na een observatie, en ‘op afstand’. Ook is er aandacht voor de manier waarop u, als begeleider, feedback kunt geven op de manier waarop uw student leerlingen begeleidt in een 1-op-1-situatie. De student krijgt van de ILO diverse handreikingen voor het verzorgen van feedback aan leerlingen.

Feedback na observaties

In het algemeen helpt feedback om:

- positief gedrag te ondersteunen en te bevorderen, omdat het (h)erkend wordt;
- gedrag dat iemand niet verder helpt of dat niet aansluit bij de oorspronkelijke bedoelingen die iemand heeft, te corrigeren;
- en de relatie tussen mensen te verduidelijken en beter te begrijpen.

Mensen geven elkaar op allerlei manieren feedback: spontaan, non-verbaal, formeel, bewust, onbewust, etc. Ze doen dit bijvoorbeeld door instemmend te knikken, door in slaap te vallen, door iemand voor iets te bedanken, door boos te worden, door de kamer uit te lopen, door een vragenlijst in te vullen. Feedback is in alle gevallen:

- **beschrijvend**, in tegenstelling tot evaluerend, veroordelend, interpreterend of naar motieven zoekend. *Door de eigen reactie te beschrijven, laat u de ander vrij om deze informatie naar eigen goeddunken al dan niet te gebruiken. Door waardeoordelen en moraliseringen achterwege te laten, vermindert bij de ander de behoefte om in de verdediging te gaan en de aangeboden informatie af te wijzen.*
- **specifiek** in tegenstelling tot algemeen. *Een voorbeeld: zeggen dat de student dominant is, helpt minder dan wanneer je de specifieke situatie toelicht ‘Jij vroeg wat er aan de hand was, maar toen de leerling wilde antwoorden, snoerde je haar de mond’.*
- **rekening houdend met de behoeften** van zowel de ontvanger als de gever van feedback. *Soms kan een klein stukje informatie al genoeg zijn om danig in de war te raken. Nog meer feedback geven heeft dan geen zin, omdat dat dan niet meer verwerkt wordt. Ook kan het voorkomen dat u er zelf tegenop ziet om bepaalde dingen te vertellen omdat u denkt dat u op dat moment daar niet de geschikte persoon voor bent of omdat het moment niet geschikt is: de volgende les begint dadelijk of de student zit vol indrukken en blaast liever eerst even stoom af.*
- **bruikbaar** en gericht op gedrag waar de ontvanger iets aan kan veranderen. *Wanneer gewezen wordt op een tekortkoming waarop de ander zelf geen invloed heeft, voelt deze zich gefrustreerd.*
- **gewenst** en geeft antwoord op de vraag die de ontvanger zelf heeft geformuleerd. *Bijvoorbeeld op de vraag: zou je er eens op willen letten hoe ik mijn beurten verdeel over de leerlingen? Het is zinvol de student te vragen of er nog speciale aandachtspunten zijn waarop u kunt letten.*
- **op het juiste moment**, want feedback is effectiever naarmate er minder tijd zit tussen uw observatie en het geven van feedback. *De ontvanger kan de situatie, de gevoelens daarbij, de twijfels erover, dan nog goed voor de geest halen. Een dag later is dit al veel moeilijker. Een open feedbackgesprek kan het best op een rustige plek en op een rustig moment plaatsvinden;*

- **duidelijk en precies.** *Door na te gaan of de ander snapt wat u bedoelt, kunt u er achter komen of u duidelijk en precies bent geweest.*
- **bij voorkeur gedeeld door anderen** die hetzelfde hebben waargenomen: de kans op vertekeningen is dan kleiner. *U kunt leerlingen ook om feedback vragen en deze inbrengen. Dit kan uw feedback meer overtuigingskracht geven.*

Feedback is in elk geval niet het beoordelen of psychologiseren van de ander.

Begeleiding op afstand

De hieronder beschreven gespreksvoering maakt het voor u mogelijk om een goed beeld te krijgen van een les waarbij u zelf niet aanwezig was. In deze gespreksvoering komen zowel de student als uzelf gelijkwaardig aan bod bij de analyse van de gegeven les en bij het bedenken van mogelijke ideeën en oplossingen voor een komende les(sen).

- Vraag de student naar de eerste reactie op de gegeven les.
- Ga na of u de gevoelens van de student goed inschat. Bijv.: ‘je lijkt me behoorlijk tevreden, is dat zo?’ of ‘dus je had er een vervelend gevoel over achteraf?’
- Vertel de student hoe u dit gesprek wilt laten verlopen.
- Vraag waar de student over wil praten: noteer de punten die naar voren komen. Als er geen punten naar voren komen (‘ach, het ging eigenlijk allemaal wel goed’), probeer dan te achterhalen wat er volgens de student zo goed ging. Naar aanleiding van een dergelijk gesprek, kunnen er toch nog punten naar voren komen die besproken dienen te worden.
- Voeg zelf punten toe uit de voorbespreking of uit eerdere nabesprekingen.
- Bepaal samen de volgorde van de te bespreken punten, stel een tijdschema vast, maak indien nodig keuzes.
- Bespreek de punten een voor een op de hieronder beschreven manier:
  - Wat gebeurde er precies volgens de student?
  - Ga na of uw beeld, dat nu ontstaan is, juist en volledig is.
  - Als dit niet het geval is, ga dan door met het interpreteren van de beeldvorming.
  - Bespreek samen met de student wat wel en niet goed ging.
  - Zoek samen naar alternatieven en oplossingen. Maak vervolgens samen een keuze uit de verschillende mogelijkheden en bespreek wat het een en ander betekent voor een volgende les(sen).
  - Geef eventueel suggesties en adviezen.
- Evalueer deze nabespreking kort met de student.

Feedback op 1-op-1-begeleiding door de student

Bij 1-op-1-begeleiding heeft de student slechts met één leerling te maken. Daardoor kan hij deze leerling veel intensiever leren kennen dan normaal gesproken in een klas vol leerlingen. Het onderwijsleerproces wordt daardoor minder complex. De student kan meer letten op specifieke kenmerken van deze ene leerling en heeft alle ruimte om daarmee om te (leren) gaan. De student krijgt meer oog voor kenmerken en eigenschappen die van belang zijn bij leren en onderwijzen, zoals de persoonlijkheidskenmerken en houding(en) van leerlingen, zoals doorzettingsvermogen, ijver, afhankelijkheid, voorkeuren voor bepaalde didactische aanpakken en manieren van begeleiden en de

houding tegenover bepaalde onderwerpen, schoolvak(ken) en school.

Leerlingen hebben eigen denkkaders, denkschema's, gedachtepatronen en cognitieve schema's. Bram Lagerwerf⁵ schrijft in 'Wiskundeonderwijs NU':

'Helpen bij het leren van wiskunde betekent voor mij vooral: niet de leerling overdonderen met mijn gedachtewereld, maar proberen te weten te komen welke schema's de leerling gebruikt en van daaruit verder helpen!'

Om te begrijpen hoe een leerling bezig is met een probleem of hoe hij tot bepaalde aanpakken en oplossingen komt, is inlevingsvermogen vereist. De manier van denken van de leerling dient het uitgangspunt te zijn voor een effectieve begeleiding van de leerling door de student.

Uw feedback, als begeleider van de student, zou zich kunnen richten op de keuzes die de student al dan niet bewust maakt bij het 1-op-1 begeleiden van leerlingen. Daarbij kan onderscheid gemaakt worden tussen productgerichte, procesgerichte en attitudegerichte begeleiding. Als de student de aandacht richt op het (goede) antwoord, door veel uit te leggen en recepten en trucjes aan te reiken, dan is de begeleiding **productgericht**. Richt de student zich meer op het denken en de aanpak van de leerling, dan is de begeleiding **procesgericht**. Geeft de student aandacht aan de houding van de leerling tegenover een schoolvak of de docenten, het zelfbeeld en zelfvertrouwen van de leerling, dan is de begeleiding **attitudegericht**.

Uw feedback kan bijdragen aan de bewustwording van de student over zijn eigen voorkeuren en daardoor aan de ontwikkeling van een breed scala aan begeleidingsaanpakken. De keuze voor een van de begeleidingsstrategieën bepaalt daarnaast ook de optredende leereffecten voor de student zelf. Vragen die gesteld kunnen worden over de 1-op-1 begeleiding die de student geeft, kunnen zijn:

- Begrijp je dat de leerling zich afhankelijk van je opstelt en hoe de leerling dit doet? Hoe reageer jij op die afhankelijkheid?
- Begrijp je dat de leerling de zin van jouw vak niet inziet? Hoe ga je met die ongemotiveerdheid om?
- Hoe reageer jij op bepaalde behoeften van de leerling?
- Begrijp je dat een leerling tijdens jouw begeleiding alles begrijpt en kan, maar op school volkomen de mist in kan gaan? Kun je daar wat aan doen?
- Wat doe je met persoonlijke verhalen van je leerling? Hoe reageer je op kritiek van de leerling op de vakleerkracht?
- Wat voor invloed hebben je eigen gevoelens van onmacht, onzekerheid, onkunde of kunde op het begeleiden van een leerling?

Lang niet alle vakonderdelen komen in de opleiding uitvoerig aan bod. Dankzij de 1-op-1-begeleiding leert de student één of meerdere vakonderwerpen intensief kennen.

---

⁵ Ontleend aan *De 1-1 begeleiding van de subfaculteit wiskunde van de UvA* (Fred Korthagen)

Bijlage 4 – Procedure voor tweede kans praktijk (stage)

Indien het praktijkdeel van Onderwijspraktijk A, B of C op basis van het beoordelingsformat beoordeeld wordt met een onvoldoende, dan moet de student op dat moment stoppen met de stage. Deze onvoldoende beoordeling kan overigens ook eerder dan het formele beoordelingsmoment worden gegeven. Vervolgens kan de student een verzoek indienen bij de Examencommissie van de ILO voor een herkansing: een ‘tweede kans’-stage.

Een onvoldoende voor het stagedeel betekent dat:

- de werkplekbegeleider zowel met de instituutsopleider als met de vakdidacticus contact opneemt (eventueel ook met de schoolopleider);
- het beoordelingsformat volledig wordt ingevuld en besproken met de student;
- de werkplekbegeleider (eventueel in samenspraak met de schoolopleider) daarnaast een uitgebreid verslag schrijft, waarin de beoordeling zorgvuldig wordt onderbouwd en concreet wordt aangegeven op welke punten de student onvoldoende ontwikkeling heeft laten zien
- de werkplekbegeleider (eventueel in samenspraak met de schoolopleider) een advies geeft:
  - a. herkansing van de stage op een andere (opleidings)school
  - b. herkansing van de stage op de huidige school
  - c. geen herkansing (als er geen perspectief is op verbetering).

Een aanvraag voor een herkansing verloopt **altijd** via de Examencommissie van de ILO. De student kan in alle gevallen (ongeacht het advies van de school) een verzoek voor een ‘tweede kans’-stage indienen bij de Examencommissie. Daarbij voegt de student toe:

- een motivatie voor de aanvraag van een herkansing;
- het beoordelingsformat en het verslag van de stageschool;
- een beschrijving van de doelen die de student zichzelf stelt.

De Examencommissie kan het verzoek afwijzen als zij de mening is toegedaan, na hoor en wederhoor, dat een tweede-kans-stage geen kans van slagen heeft. Indien het verzoek wordt gehonoreerd, wordt de student geplaatst op een andere school, bij voorkeur op een opleidingsschool van de ILO (tenzij er goede redenen zijn om op de eerste school te blijven). In het geval dat de student op een nieuwe school geplaatst wordt, vindt er een intake plaats met de werkplekbegeleider van de nieuwe school, waarbij de nieuwe school inzage krijgt in de beoordeling en het woordrapport van de eerste stageschool.

Verder geldt bij een ‘tweede kans’-stage dat:

- er door de student een ontwikkelplan wordt opgesteld met concrete leerdoelen, waarin wordt beschreven welke activiteiten hij/zij gaat ondernemen om de gestelde doelen te bereiken. Dit ontwikkelplan wordt besproken met de nieuwe werkplekbegeleider.
- er een gesprek plaats vindt tussen de student en de vakdidacticus van de ILO waarin dit ontwikkelplan ook wordt besproken.
- de stage minimaal drie maanden en maximaal zes maanden duurt, waarbij de begin- en einddatum worden vastgelegd.

- er halverwege de 'tweede kans'-stage een tussenevaluatie plaatsvindt, waarin de mate van ontwikkeling en vooruitgang wordt besproken tussen de werkplekbegeleider en de student.
- er tijdens de 'tweede kans'-stage een extra lesbezoek plaatsvindt door een opleider van de ILO.
- er opnieuw een beoordelingsformat ingevuld wordt (minimaal drie maanden en maximaal zes maanden na aanvang van de 'tweede kans'-stage), waarbij in de beoordeling de ontwikkelpunten nadrukkelijk worden meegenomen.
- de beoordeling een 6 of hoger dient te zijn, anders moet de student definitief stoppen met de Onderwijspraktijkvakken.

Bijlage 5 – Opleidingsscholen & instituutsopleiders

Opleidingsschool	Scholen- groep	Instituutsopleider
OSG Helen Parkhurst	AAOS	Jannet van Drie J.P.vanDrie@uva.nl
OSG De Meergronden		
Arte College		
Oostvaarders College		
Montessori Lyceum Flevoland		
Buitenhout College (vmbo)		
Montessori Lyceum Amsterdam	ACOA	Mireille Hassemer m.hassemer@uva.nl
Montessori Lyceum Oostpoort		
Open schoolgemeenschap Bijlmer		
Spinoza Lyceum Amsterdam		
Spinoza20first		
CSG Jan Arentsz	AONHW	Lutz Lohse L.Lohse@uva.nl
Jac. P. Thijssse College		
Trinitas College, locatie Han Fortmann		
Petrus Canisius College		
Eerste Christelijk Lyceum Haarlem		
Kaj Munk College		
Kennemer College		
OSG Willem Blaeu		
Stedelijk Dalton College Alkmaar		
St. Michaël College		
Berger Scholengemeenschap		
Stedelijk Gymnasium Haarlem		
Regius College		
Bonhoeffer College		
Cartesius Lyceum		
ALASCA		
4e Gymnasium		
Berlage Lyceum		
Marcanti		
Amsterdam International Community School		
Spring High		
Vechtstede College	GSF	Thomas Klijnstra T.Klijnstra@uva.nl
Adriaan Roland Holst College		
Goois Lyceum		
SG Huizermaat		
Haarlemmermeer Lyceum (locatie BdC)	H2O	Mathijs Booden M.A.Booden@uva.nl
Haarlemmermeer Lyceum (locatie Zuidrand)		
Het Schoter		
Vellesan College		
Montessori College Aerdenhout (vmbo-tl)		
Coornhert Lyceum		
Ichthus Lyceum		

Adriaan Roland Holtschool Bergen	NOA	Frederike Westera W.F.Westera@uva.nl
Calandlyceum		
Lumion		
Metis Montessori Lyceum		
IJburg College		
IVKO		
Geert Groote College		
Rudolf Steiner College Haarlem		
Orion Amstel		
Orion Drostenburg		
Kairos Tienercollege		
Kiemm		
Toekomst		
Compaen vmbo	OZW	Jelle de Vrijer j.devrijer@uva.nl
TRIAS vmbo		
Saenredam college vmbo		
Zuiderzee College vmbo		
Zaanlands Lyceum		
Da Vinci College		
Bertrand Russell College		
Jan van Egmond Lyceum	ROSA	Joost Nijsten j.j.j.nijsten@uva.nl
Alkwin Kollege		
Amstelveen College		
Christelijke Scholengemeenschap Buitenveldert		
Haemstede Barger		
Herbert Vissers College		
Hermann Wesselink College		
Hervormd Lyceum West		
Hervormd Lyceum Zuid		
Keizer Karel College Amstelveen		
Kennemer Lyceum Overveen		
KSH		
Mendel College		
Lyceum Sancta Maria		
Veenlanden College		
Atheneum College Hageveld		
Atlas College, locatie Copernicus	ROWF	Indira Wakelkamp i.wakelkamp2@uva.nl
Atlas College, locatie OSG		
RSG Enkhuizen		
Martinus College		
Scholen aan Zee		
SG Wirinherlant Wieringerwerf		
Tabor College, locatie Werenfridus		
Tabor College, locatie Oscar Romero		
Brederolyceum	VOvA	Marcel van Riessen M.G.vanRiessen@uva.nl
Metropolis		
Hyperion		

Amsterdams Beroepscollege Noorderlicht	De Dam	Marcel van Riessen M.G.vanRiessen@uva.nl
Bindelmeer College		
Calvijn College		
College De Meer		
De Apollo		
Fons Vitae Lyceum		
Gerrit van der Veen College		
Huygens College		
Iedersland College		
Ir. Lely Lyceum		
Over-Y College		
Pascal Zuid		
Pieter Nieuwland College		
St. Ignatiusgymnasium		
St. Nicolaaslyceum		
Zuiderlicht College		
Xplore - Agora Amsterdam		
Comenius Lyceum		
Vossius Gymnasium		

Scholen die niet behoren tot een ILO- opleidingsschool		Yvonne Rijns Y.T.S.M.Rijns@uva.nl
---	--	--

Bijlage 6 – Overzicht docenten & contactinformatie ILO

Schoolvak	Vakdidacticus	Emailadres
Nederlands	Sonja van Overmeeren Els Willemsen Michel Couzijn	S.H.S.vanOvermeeren@uva.nl e.willemsen@uva.nl M.J.Couzijn@uva.nl
Engels	Frederike Westera Indira Wakelkamp	W.F.Westera@uva.nl i.wakelkamp2@uva.nl
Frans	Rosalinde Stadt	R.T.Stadt@uva.nl
Duits	Marrit van de Guchte Mireille Hassemer	M.Hoeks-vandeGuchte@uva.nl m.hassemer@uva.nl
Spaans	Carolina de Groot	A.C.deGroot@uva.nl
Italiaans	Laura Briganti	NNB ⁶
Russisch	Natalia Iancheeva	N.lancheeva@uva.nl
Arabisch	Abdu Idrissi Azami	A.Idrissi@uva.nl
Hebreeuws	Abdu Idrissi Azami	A.Idrissi@uva.nl
Klassieke Talen	Paul Visser	p.c.visser@uva.nl
Natuurkunde	Erik Min Süleyman Turşucu	E.Min@uva.nl s.tursucu@uva.nl
Scheikunde	Erik Joling Frans Meindertsma	E.Joling@uva.nl f.m.meindertsma@uva.nl
Biologie	Evie Goossen Lutz Lohse	E.A.M.Goossen@uva.nl l.lohse@uva.nl
Wiskunde	Derk Pik Laura Kubbe Sharon Calor	D.R.Pik2@uva.nl l.kubbe@uva.nl S.M.Calor@uva.nl
Informatica	Jasper Dukers Durk Jan de Bruin	j.f.g.dukers@uva.nl d.j.debruin@uva.nl
Algemene Economie	Wim van Kleef Nicole Veninga	W.A.M.vanKleef@uva.nl n.veninga@uva.nl
Bedrijfseconomie	vacature (contactpersoon: Wim van Kleef)	W.A.M.vanKleef@uva.nl
Aardrijkskunde	Mathijs Booden Gotze Kalsbeek Tjerk Destombes	M.A.Booden@uva.nl G.T.Kalsbeek@uva.nl t.j.j.destombes@uva.nl
Geschiedenis	Marcel van Riessen Luuk de Bakker	M.G.vanRiessen@uva.nl l.j.g.debakker@uva.nl
Maatschappijleer en -wetenschappen	Thomas Klijnstra Lotte Tiesing	T.Klijnstra@uva.nl l.tiesing@uva.nl
Kunstgeschiedenis	Marie-Therese van de Kamp Jelle de Vrijer	M.T.A.vandeKamp@uva.nl J.deVrijer@uva.nl
Filosofie	Philippe Boekstal	P.Boekstal@uva.nl
Godsdienst	Gijs van Gaans	g.vangaans@uva.nl

⁶ Als u vragen heeft over Italiaans kunt u het beste contact opnemen met Marrit van de Guchte (Duits)

Onderwijskundigen	Emailadres
Yvonne Rijns	Y.T.S.M.Rijns@uva.nl
Geerte Savenije	G.M.Savenije@uva.nl
Leonie van Uffelen	L.K.vanUffelen-vandeVooren@uva.nl
Loes de Jong	l.dejong4@uva.nl
Monique Bettman	m.h.m.bettman@uva.nl
Joost Nijsten	j.j.j.nijsten@uva.nl
Mirella Middelkoop	M.Middelkoop@uva.nl

Bezoekadres van de ILO:

Roeterseilandcampus (REC) – gebouw D
Nieuwe Achtergracht 127
1018 WS Amsterdam

Postadres

Interfacultaire Lerarenopleidingen (ILO)
Postbus 15776
1001 NG Amsterdam
<http://www.ilo-voor-scholen.nl/>

Opleidingsdirecteur

Jacobijn Olthoff
E-mail: J.Olthoff@uva.nl

Opleidingscoördinator

Lisette Timmer
E-mail: opleidingscoordinator-ilo-fmg@uva.nl

Stagecoördinator

Mirte Engelhard
E-mail: Stagebureau-lerarenopleiding-vu-uva@uva.nl.

Stuadeadviseur

Noortje Gerritsen
E-mail: stuadeadviseurs-pow-fmg@uva.nl

Onderwijsbureau Pedagogische en Onderwijswetenschappen (POW)

Bereikbaar van maandag tot en met vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur (REC E9)
E-mail: info-pow-fmg@uva.nl
Telefoon: 020-5251251

Intermediair bij problemen en vertrouwenskwesaties op school:

Paul Visser
E-mail: p.c.visser@uva.nl